

Sygn. akt [...]

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia [...]

Sąd apelacyjny [...]

w składzie:

Przewodniczący : SSA [...]

Protokolant : [...]

po rozpoznaniu w dniu [...] w [...]

na rozprawie

sprawy z powództwa syndyka masy upadłości [...]

przeciwko [...]

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku sądu okręgowego [...]

z dnia [...], sygn. akt [...]

- 1) zmienia zaskarżony wyrok w punktach 1., 2. i 3. w ten sposób, że oddala powództwo i zasądza od powoda na rzecz pozwanego [...] z tytułu kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia [...];
- 2) zasądza od powoda na rzecz pozwanego z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego [...] z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia prawomocności niniejszego postanowienia.

SSA [...]

Sygn. akt [...]

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd okręgowy [...]:

- 1) uznał za bezskuteczną w stosunku do syndyka masy upadłości [...] czynność prawną w postaci umowy darowizny prawa własności nieruchomości stanowiącej niezabudowaną działkę ewidencyjną nr [...] o obszarze [...], dla której Sąd rejonowy [...] prowadzi księgę wieczystą numer [...], zawartej dnia [...] w formie aktu notarialnego, Repertorium A nr [...], sporządzonego przez notariusza [...] pomiędzy [...] (nazwisko rodowe [...]) jako darczyńcą, a [...] jako obdarowanym - z uwagi na konieczność ochrony interesu wierzycieli [...] z tytułu przysługujących im wierzytelności;
- 2) zobowiązał pozwanego do wydania syndykowi masy upadłości [...] prawa własności nieruchomości stanowiącej niezabudowaną działkę ewidencyjną nr [...] o obszarze [...], dla której Sąd rejonowy [...] prowadzi księgę wieczystą numer [...];
- 3) nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - sądu okręgowego [...] kwotę 4.[...] tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych - opłaty od pozwu.

Sąd Okręgowy poczynił następujące ustalenia:

[...] od około roku 2001 prowadziła działalność gospodarczą, a w dniu [...] rozpoczęła wykonywanie działalności gospodarczej pod firmą - [...]; nazwa skrócona [...].

Dnia [...] w kancelarii notarialnej [...] przed notariuszem [...], [...] oraz [...] jako darczyńcy zawarli z [...] (obdarowana - córka darczyńców) umowę darowizny, na podstawie której darowali jej nieruchomość gruntową położoną w [...], w skład której wchodzi działka oznaczona numerem geodezyjnym [...] o powierzchni [...], objęta księgą wieczystą numer [...] prowadzoną przez Sąd rejonowy [...]. Ponadto na podstawie tej samej umowy [...] darowała na rzecz swojej córki nieruchomość gruntową położoną w [...], w skład której wchodzi działka gruntu oznaczona numerem geodezyjnym [...] o powierzchni [...], dla której Sąd rejonowy [...] prowadzi księgę wieczystą numer [...]. [...] obie wskazane darowizny przyjęła.

[...] w dniu [...] zawarła związek małżeński z [...], tj. pozwanym, przyjmując nazwisko po mężu - [...]. W dniu [...] w kancelarii notarialnej [...] przed notariuszem [...], [...] jako darczyńca zawarła ze swoim mężem [...] (obdarowany) umowę darowizny, na podstawie której darowała mu obie nieruchomości, które otrzymała wcześniej w drodze umowy darowizny z dnia [...], tj. nieruchomość zapisana w księdze wieczystej numer [...] oraz nieruchomość zapisaną w księdze wieczystej numer [...] - obie prowadzone przez Sąd rejonowy [...]. Przyczyną zawarcia powyższej umowy było również zapewnienie pozwanemu zabezpieczenia celem otrzymania licencji na wykonywanie transportu drogowego w zakresie pośrednictwa przy przewozie rzeczy. Taką licencję [...] też otrzymał w dniu [...]

W połowie i pod koniec 2019 r. sytuacja majątkowa [...] uległa pogorszeniu z uwagi na utratę zleceń. Pismem z dnia [...] [...] zwróciła się ona do sądu rejonowego [...] z wnioskiem o otwarcie postępowania upadłościowego, powołując się na utratę zdolności do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Postanowieniem z dnia [...] Sąd rejonowy [...] ogłosił upadłość [...] prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą [...] z siedzibą w [...], wyznaczając syndyka w osobie [...], posiadającego licencję o numerze [...].

[...] posiada liczne nieuregulowane zobowiązania, w tym jest dłużniczką m.in. [...] na kwotę 118.[...] oraz [...] na łączną kwotę 339.[...].

Pismem z dnia [...] powód zwrócił się do pozwanego o udzielenie szczegółowych informacji dotyczących okoliczności zawarcia umów darowizn z dnia [...] oraz [...] powołując się na okoliczność, iż z uwagi na fakt, że [...] jest mężem [...] istnieje wysokie prawdopodobieństwo, iż wiedział o działaniu stron umowy darowizny z dnia [...] ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał na podstawie dokumentów. Nadto Sąd I instancji oparł się w pewnym zakresie na zeznaniach świadków [...], Mariusza Reszutek oraz [...], jak również pozwanego, uznając je w przeważającej części za niewiarygodne z tej przyczyny, że zawierały pewne sprzeczności, co do charakteru relacji między matką i córką. Ponadto w kwestii wiedzy pozwanego oraz jego żony [...] na temat sytuacji majątkowej [...], to zdaniem Sądu Okręgowego na uznanie zeznań świadków za wiarygodne nie pozwalają reguły logicznego rozumowania.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości, na podstawie przepisów art. 527 k.c. i art. 531 k.c. w zw. z art. 131 ustawy z dnia [...] - Prawo upadłościowe.

W pierwszej kolejności Sąd I instancji zaznaczył, iż nie powinna budzić jakichkolwiek wątpliwości legitymacja procesowa czynna powoda, która wynika *expressis verbis* z art. 132 ust. 1 Prawa upadłościowego.

Zdaniem Sądu Okręgowego powód w sposób jak najbardziej prawidłowy sformułował dochodzone roszczenie, tj. wniósł o uznanie za bezskuteczną umowy darowizny z dnia [...] zawartej pomiędzy [...], a [...], a nie dokonanej wcześniej na rzecz [...] przez upadłą [...] darowizny z dnia [...]. W razie dalszego rozporządzenia korzyścią, tak jak ma to miejsce na gruncie rozpoznawanej sprawy, zaskarżona powinna być nie czynność dłużnika dokonana z osobą trzecią, lecz dalsze, a w istocie - ostatnie rozporządzenie korzyścią. W celu uzyskania orzeczenia uznającego "dalsze rozporządzenie" za bezskuteczne względem wierzyciela, wierzyciel ten nie musi występować z odrębnym żądaniem uznania za bezskuteczną również czynności prawnej dłużnika dokonanej z osobą trzecią. Na podstawie art. 531 § 2 k.c. należy wystąpić z powództwem bezpośrednio przeciwko ostatniej osobie, na rzecz której nastąpiło rozporządzenie uzyskaną korzyścią (zob. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia [...], I CSK 443/22, LEX nr 3431448). Biernie legitymowanym w sprawie żądania, którego dotyczy art. 531 § 2 k.c. jest tylko wskazany w tym przepisie następca prawny osoby trzeciej (zob. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia [...], I CSK 157/16, LEX nr 2329031). Taką osobą jest właśnie pozwany [...] i to on posiada też legitymację procesową bierną.

Następnie odwołując się do treści przepisów Prawa upadłościowego, a mianowicie art. 131, Sąd meriti wyjaśnił, że w sprawach nieuregulowanych przepisami art. 127-130a (tej ustawy) do zaskarżenia czynności prawnych upadłego, dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli, przepisy art. 132-134 oraz przepisy Kodeksu cywilnego o ochronie wierzyciela w przypadku niewypłacalności dłużnika stosuje się odpowiednio. Dalej przywołując treść art. 527 § 1 k.c., wskazał, że do przesłanek skargi pauliańskiej, należy pokrzywdzenie wierzycieli,

jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli oraz wiedza lub możliwość przy zachowaniu należytej staranności - dowiedzenia się o tym przez osobę trzecią. Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności, co wynika *expressis verbis* z art. 527 § 2 k.c. Pokrzywdzenie wierzyciela następuje wówczas, gdy stan majątku dłużnika w następstwie dokonania kwestionowanej czynności prawnej ulega zmniejszeniu do tego stopnia, że powoduje niemożność, utrudnienie lub opóźnienie możliwości zaspokojenia wierzyciela pauliańskiego (zob. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia [...], II CSKP 1510/22, LEX nr 3571715). To, czy czynność prawna dłużnika krzywdzi wierzyciela, należy natomiast oceniać według stanu w chwili jej zaskarżenia i wydania wyroku. Sąd *meriti* wskazał też, iż między niewypłacalnością dłużnika, a podjęciem przez niego czynności prawnej musi też zachodzić zależność ujmowana na ogół jako związek przyczynowy, dla którego oceny właściwa jest chwila wystąpienia wierzyciela, a w niniejszym wypadku - syndyka ze skargą pauliańską. Oznacza to, że czynność podjęta przez dłużnika musi być jedną z przyczyn powstałej jego niewypłacalności. Niewypłacalność dłużnika musi zaś istnieć zarówno chwili wystąpienia z roszczeniem opartym o art. 527 k.p.c., jak i w chwili orzeczenia przez sąd o żądaniu uznania czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną.

W dalszej części Sąd Okręgowy wyjaśnił, że jeżeli chodzi o działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, ochrona pauliańska nie wymaga koniecznie ustalenia zamiaru pokrzywdzenia wierzycieli, lecz przysługuje już wobec ustalenia świadomości pokrzywdzenia wierzycieli. Dla spełnienia przesłanki świadomości dłużnika co do pokrzywdzenia wierzycieli wystarczy tym samym wykazanie istniejącej u dłużnika wiedzy o możliwości wystąpienia skutku w postaci pokrzywdzenia wierzycieli, a więc, że takie pokrzywdzenie przewidywał on w granicach ewentualności (zob. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia [...], I ACa 394/21, LEX nr 3419575). Innymi słowy, świadomość pokrzywdzenia wierzycieli istnieje, kiedy dłużnik wie, że na skutek czynności prawnej określone aktywa wyjdą z jego majątku, w konsekwencji czego wierzyciele mogą mieć trudności z zaspokojeniem przysługujących im wierzytelności, prowadząc tym samym do ich pokrzywdzenia.

Następnie Sąd Okręgowy wskazał, że podstawę dochodzonego w niniejszym postępowaniu roszczenia stanowi równocześnie art. 531 § 2 k.c., zgodnie z którym w wypadku gdy osoba trzecia (w tym wypadku [...]) rozporządziła uzyskaną korzyścią, wierzyciel (w tym wypadku syndyk) może wystąpić bezpośrednio przeciwko osobie, na której rzecz rozporządzenie nastąpiło (w tym wypadku przeciwko [...]), jeżeli osoba ta wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną albo jeżeli rozporządzenie było nieodpłatne. Przytoczony przepis daje wierzycielowi możliwość, a niejako nawet obowiązek (zob. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia [...], I CSK 443/22, LEX nr 3431448) zaskarżenia tylko ostatniej czynności fraudacyjnej w ciągu wszystkich czynności dokonanych z pokrzywdzeniem wierzyciela. W razie skorzystania z tego uprawnienia sąd orzeka o skuteczności ostatniej z czynności, czego dotyczy też roszczenie syndyka masy upadłości [...]. Jednakowoż ewentualne uwzględnienie powództwa uzależnione

jest nie tylko od wykazania przesłanek bezskuteczności tej ostatniej czynności prawnej, którą jest umowa darowizny z dnia [...], lecz także czynności fraudacyjnej dłużnika z osobą trzecią i ewentualnych kolejnych czynności, a więc w rozpoznawanej sprawie pierwszej z umów darowizny z dnia [...]

W tej sytuacji Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności poddał ocenie czynność prawną dłużniczki [...] w postaci zawartej przez nią z [...] (wtedy jeszcze [...]) umowy darowizny. Sąd meriti wyjaśnił, iż w razie stosowania przepisów o actio pauliana na podstawie odesłania zawartego w art. 131 Prawa upadłościowego odpada potrzeba udowodnienia - w taki sposób, jaki jest stosowany, gdy ze skargą występuje wierzyciel- tego, że czynność dłużnika z osobą trzecią została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli (art. 527 § 2 k.c.), bowiem niewypłacalność dłużnika potwierdza sama jego upadłość, a takowa w stosunku do [...] została ogłoszona w dniu [...] Sąd I instancji zwrócił uwagę, że omawiana czynność prawna została dokonana w dniu [...], a więc prawie dwa lata przed ostatecznym ogłoszeniem upadłości dłużniczki, a umowa darowizny, której uznania za bezskuteczną domaga się powód, została zawarta [...], to mimo wszystko czynność podjęta przez [...] na rzecz córki była niewątpliwie jedną z przyczyn powstałej niewypłacalności, a dokonując takiej czynności prawnej musiała się liczyć z tym - chociażby w granicach ewentualności - że określone aktywa wyjdą z jej majątku, na skutek czego wierzyciele będą mieli potencjalne trudności z zaspokojeniem przysługujących im wierzytelności. Sąd Okręgowy wskazał, że sytuacja majątkowa [...] zaczęła się pogarszać w połowie 2019 r., a w tamtym czasie, posiadał jako majątek - samochody ciężarowe, nieruchomości, którą darowała właśnie córce, oraz 1/3 udziału w nieruchomości rodzinnej (dalej [...] wspomina jeszcze o byciu współwłaścicielem nieruchomości z restauracją). W ocenie Sądu Okręgowego w tej sytuacji zawarcie umowy darowizny w dniu [...] niosło za sobą skutek w postaci powstania niewypłacalności w większym stopniu, niż miało to miejsce przed dokonaniem tej czynności prawnej, ergo skutkowało pokrzywdzeniem wierzycieli w rozumieniu art. 527 § 2 k.c. Sąd I instancji dodał nadto, że [...] wniosek o otwarcie postępowania upadłościowego, w którym powołała się na utratę zdolności wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych złożyła na niecały rok przed ostatecznym ogłoszeniem jej upadłości (data pisma [...], przy czym wpłynęło ono do sądu rejonowego [...] w dniu [...]).

W ocenie Sądu Okręgowego zawarcie przez [...] z [...] (wtedy jeszcze [...]) w dniu [...] umowy darowizny, na podstawie której wyzbyła się ona istotnego składnika majątkowego, zapoczątkowało niejako łańcuch wydarzeń, które ostatecznie doprowadziły do ogłoszenia upadłości [...].

W dalszej części Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na domniemanie wynikające z art. 527 § 3 k.c., a to z uwagi na dokonanie czynności prawnej pomiędzy matką i córką, spoczywający na pozwanym ciężar dowodowy w zakresie jego obalenia. Zdaniem Sadu meriti pozwany nie sprostował temu ciężarowi, bowiem nie zasługiwały na uwzględnienie zeznania świadków, jak również twierdzenia i zeznania samego pozwanego jakoby [...] nie wiedziała o sytuacji finansowej swojej matki. Następnie Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na treści art. 528 k.c. oraz fakt uzyskania przez [...] korzyści majątkowej bezpłatnie. Jeśli chodzi o umowę darowizny

zawartą pomiędzy [...], a pozwanym, stanowiącą przedmiot roszczenia powoda o uznanie za bezskuteczną, wymaga zauważenia, iż dla zastosowania art. 531 § 2 k.c. wystarczająca jest wiedza następcy prawnego osoby trzeciej o tym, że osoba trzecia miała rozeznanie, że dłużnik dokonując rozporządzenia na rzecz osoby trzeciej, działał celem pokrzywdzenia wierzycieli (zob. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia [...], I ACa 363/19, LEX nr 3052829). Oznacza to, że art. 531 § 2 k.c. uzależnia uwzględnienie powództwa pauliańskiego zaskarżającego czynność prawną, którą osoba trzecia rozporządziła korzyścią uzyskaną od dłużnika na rzecz kolejnej osoby, od tego, aby osoba ta wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną, a więc o przesłankach określonych w art. 527 § 1 k.c. Przesłanka ta nie musi jednak zostać wykazana w sytuacji, gdy czynność prawna miała charakter nieodpłatny. Wobec tego, że przysporzenie majątkowe na rzecz pozwanego nastąpiło na podstawie takiej właśnie nieodpłatnej czynności prawnej (również umowa darowizny), w świetle dokonanych wcześniej rozważań powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości. W ocenie Sądu Okręgowego pozwany nie zdołał, podobnie jak miało do miejsce na kanwie umowy darowizny z dnia [...], skutecznie obalić znajdujących zastosowanie domniemań.

Sąd I instancji uznał także, iż nie może odnieść zamierzonego skutku powoływany przez pozwanego w odpowiedzi na pozew zarzut nadużycia prawa przez powoda. To działanie z pokrzywdzeniem wierzycieli stanowi czynność sprzeczną z zasadami współzycia społecznego, wobec czego wierzyciel, a w tym przypadku Syndyk - wnosząc skargę pauliańską - realizuje swoje prawa i takie jego działanie nie może jakkolwiek naruszać art. 5 k.c. Z dobrodziejstwa powołania się na zasady współzycia społecznego, *ergo* na art. 5 k.c. nie może natomiast skorzystać osoba, która sama postępuje wbrew tym zasadom. Co prawda takiego postępowania nie można zarzucić *stricte* pozwanemu, jednak postępowanie dłużniczki Haliny Reszutek rzutuje bezpośrednio na jego osobę.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o art. 98 k.p.c. w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia [...] o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (u.k.s.c.) oraz art. 132 ust. 2 Prawa upadłościowego.

Apelację od wyroku wniósł pozwany, zaskarżając orzeczenie w całości i zarzucając:

- 1) naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia tj.:
  - a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, wybiórczej i dowolnej jego ocenie, a w konsekwencji sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z materiałem dowodowym w sprawie przez:
    - ustalenie, że na skutek umowy darowizny zawartej w dniu [...] pomiędzy [...] a [...], doszło do pokrzywdzenia wierzycieli, w sytuacji gdy nie pozwalały na to przedstawione okoliczności sprawy;
    - ustalenie, że [...] w dacie umowy darowizny tj. [...] działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, w sytuacji gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, iż w tym czasie nie miała podstaw podejrzewać, iż w perspektywie roku straci zdolności do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań;

- pominięcie dokumentów księgowych działalności prowadzonych przez upadłą [...] przedłożonych w toku postępowania przez Syndyka, dotyczących stanu finansowego dłużniczki i nieuwzględnienie okoliczności z nich wynikających przy ustalaniu stanu faktycznego;
- 2) naruszenie prawa materialnego, tj.:
- a) art. 527 k.c. i art. 531 k.c. w zw. z art. 131 prawa upadłościowego poprzez uznanie, że zaistniały przesłanki pozytywne do ustalenia bezskuteczności czynności prawnej objętej zaskarżonym wyrokiem;
  - b) art. 6 k.c. poprzez nieuwzględnienie faktu, iż to na powódzie ciążył obowiązek dowodowy w zakresie udowodnienia wystąpienia wszystkich przesłanek skargi pauliańskiej, w tym przede wszystkim wystąpienie pokrzywdzenia wierzycieli i działania dłużnika ze świadomością ich pokrzywdzenia;
  - c) art. 5 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na jego pominięciu przy ustalonym w sprawie stanie faktycznym, podczas gdy wystąpienie przez powoda z roszczeniem wobec pozwanego, który nie miał wiedzy o stanie finansowym upadłej [...] i nie miał żadnego wpływu na jej przyszłe działania, stanowi nadużycie prawa i jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego;
  - d) art. 134 prawa upadłościowego poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, w sytuacji kiedy orzeczenie o zobowiązaniu pozwanego do wydania syndykowi masy upadłości prawa własności nieruchomości nie było w ramach kompetencji tut. Sądu.

W oparciu o te zarzuty pozwany wniósł o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty,
- 2) zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania przed Sądem II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Powód wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego była uzasadniona, co skutkowało zmianą zaskarżonego wyroku.

Zgodnie z art. 382 k.p.c. sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu sądu pierwszej instancji oraz z postępowaniu apelacyjnym. Kognicja sądu apelacyjnego obejmuje zatem rozpoznanie sprawy w taki sposób, w jaki mógł i powinien to uczynić sąd pierwszej instancji. Przepisy art. 382 k.p.c. oraz art. 386 § 1 k.p.c. określają model postępowania apelacyjnego, w którym dominuje obowiązek merytorycznego – tak w zakresie podstawy faktycznej oraz stosowania prawa - rozpoznania sprawy przez sąd drugiej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia [...], V CK 423/02, LEX nr 583965). W systemie apelacji pełnej, Sąd II instancji czyni własne ustalenia faktyczne i rozważa na nowo

całokształt okoliczności sprawy, dokonując ich samodzielnej oceny. Może też w wyniku odmiennej oceny dowodów poczynić nowe lub odmienne ustalenia opierając się na materiale dowodowym zebrany w pierwszej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia [...], IV CSK 72/10, LEX nr 622212). Postępowanie apelacyjne jest postępowaniem odwoławczym i kontrolnym, zachowuje jednak charakter postępowania rozpoznawczego. Sąd II instancji ma zatem pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia [...], V CSK 385/20, nr LEX 3093373, wyrok Sądu Najwyższego z dnia [...], I PK 32/09, niepubl. LEX nr 548916). Kierując się zatem uprawnieniem wynikającym z art. 382 k.p.c. i będąc sądem merytorycznie rozpoznającym sprawę, Sąd Apelacyjny oparł się na całym materiale dowodowym uzyskanym w toku postępowania, jednakże częściowo poczynił odmienne ustalenia faktyczne oraz dokonał ich uzupełnienia.

Należy podzielić zarzuty apelującego, że Sąd Okręgowy zaniechał odniesienia się do obszernego materiału dowodowego w postaci dokumentacji księgowej obrazującej wyniki finansowe obu prowadzonych przez [...] przedsiębiorstw, jak również dokumentów złożonych w ramach postępowania upadłościowego wskazujących wierzycieli spółki cywilnej FHTS [...]. W oparciu do dokumenty księgowe znajdujące się w aktach sprawy Sąd odwoławczy poczynił zatem dodatkowe ustalenia dotyczące kondycji finansowej [...] w latach 2018-2020, a to mając na uwadze datę dokonania darowizny na rzecz [...] tj. [...]

[...] prowadziła działalność gospodarczą w ramach dwóch przedsiębiorstw: Firmy Handlowo – Transportowo – Spedycyjnej Import Export Handel Opałem i Kruszywami [...] [...] s.c. w siedzibą w [...] oraz jednoosobową działalność gospodarczą pod firmą [...]. Pierwsze ze wskazanych przedsiębiorstw w roku 2018r. wygenerowało przychód w wysokości [...], przy poniesionych kosztach i wydatkach w wysokości [...], a zatem rok 2018r. został zamknięty zyskiem w wysokości [...] (k. 440-728). Natomiast jednoosobowa działalność prowadzona pod firmą [...] zamknęła rok 2018r. ze stratą w wysokości [...] (k. 313-439). Z kolei z dokumentów złożonych w postępowaniu upadłościowym wynika, że problemy z regulowaniem płatności na rzecz wierzycieli firmy [...] zaczęły pojawiać w drugiej połowie 2019r., a niezapłacone należności dotyczące okresu wcześniejszego dotyczyły dwóch faktur z 2017r. opiewających łącznie na kwotę [...] (k. 29-41). Co istotne składając wniosek o ogłoszenie upadłości w sierpniu 2020r. [...] wskazała jednocześnie w wykazie majątku składniki majątkowe o łącznej wartości 335 000 zł, obejmujące między innymi nieruchomości (k. 132-134). Z powyższych faktów wynika, że [...] na początku 2019r. prowadziła działalność gospodarczą, nie miała problemów z regulowaniem bieżących zobowiązań, a nadto posiadała majątek i osiągała przychody, które nie dawały podstaw do uznania braku wypłacalności po jej stronie. Z kolei wierzytelności jakie powstały w 2019r. i 2020r. należy traktować jako wierzytelności przyszłe, a tym samym poddać ocenie zdziałaną przez [...] czynność prawną (umowę darowizny) pod kątem uregulowania zawartego w art. 530 k.c.

W świetle dokonanych uzupełniających ustaleń zasadne okazały się zarzuty podniesione w apelacji pozwanego dotyczące błędnej oceny przeprowadzonych w sprawie dowodów oraz wadliwości poczynionych ustaleń faktycznych. Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem

judykatury, aby zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. mógł okazać się skuteczny, skarżący wykazać musi, że sąd uchybił podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom logicznego myślenia, zasadom doświadczenia życiowego, wskazaniom wiedzy i właściwego kojarzenia faktów. Przedmiotowy zarzut musi się opierać na podważeniu podstaw oceny dokonanej przez sąd z wykazaniem, że jest ona rażąco wadliwa lub oczywiście błędna (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia [...], sygn. akt II CKN 588/99, Lex nr 52347; wyrok SN z dnia [...], sygn. akt IV CK 274//03, opubl. Lex nr 164852). Pozwany obraży art. 233 § 1 k.p.c. upatrywał w uznaniu przez Sąd Okręgowy, że [...] w dacie zawarcia umowy darowizny działała ze świadomością pokrzywdzenia swoich wierzycieli, co jednak istotne w tym okresie [...] posiadała jedynie dwie wymagalne wierzytelności, a problemy z płynnością finansową pojawiły się dopiero w drugim półroczu 2019r., co miało związek z zakończeniem współpracy z głównym kontrahentem. Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że [...] działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli oraz nie było konieczności badania zamiaru pokrzywdzenia wierzycieli. Ocena ta nie zasługuje na podzielenie, w świetle poczynionych ustaleń, które nie wykazały by w dacie zawierania umowy darowizny [...] posiadała wymagalne wierzytelności, których nie mogłaby zaspokoić z osiągniętych przychodów w ramach prowadzonej działalności gospodarczej oraz posiadanego majątku, a także by jej działanie było ukierunkowane na pokrzywdzenie przyszłych wierzycieli.

Rozważenia wymagało zatem, w oparciu o przepis art. 530 k.c., czy dokonując darowizny w dniu [...] dłużniczka [...] działała w zamiarze pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli, przy czym zgromadzony w sprawie materiał procesowy nie wskazuje na taki zamiar.

Tytułem wstępu, podzielić wypada rozważania Sądu Okręgowego wskazujące, na to, że w razie dalszego rozporządzenia korzyścią zaskarżona powinna być nie czynność dłużnika dokonana z osobą trzecią, lecz dalsze, a w istocie - ostateczne rozporządzenie korzyścią. W celu uzyskania orzeczenia uznającego „dalsze rozporządzenie” za bezskuteczne względem wierzyciela, wierzyciel powinien wystąpić z powództwem bezpośrednio przeciwko osobie czwartej, przy czym w toku tego postępowania wierzyciel, dążąc do uwzględnienia powództwa dotyczącego „dalszego rozporządzenia” korzyścią, musi wykazać, że także czynność dłużnika z osobą trzecią została dokonana w okolicznościach uzasadniających uznanie tej czynności za bezskuteczną. Warto też przypomnieć, że ogłoszenie upadłości [...] spowodowało, że odpadła, na podstawie odesłania zawartego w art. 131 prawa upadłościowego, potrzeba udowodnienia w taki sposób, jaki jest stosowany, gdy ze skargą występuje wierzyciel, że czynność dłużnika z osobą trzecią została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli (art. 527 § 2 k.c.), bowiem niewypłacalność dłużnika potwierdza jego upadłość. Aktualnie natomiast w ramach odesłania przewidzianego w art. 131 prawa upadłościowego pozostają wymagania zaskarżalności, wynikające z przepisów prawa cywilnego o akcji pauliańskiej, dotyczące związku czynności dłużnika dokonanej z osobą trzecią z niewypłacalnością dłużnika oraz odnoszące się do świadomości, ewentualnie zamiaru dłużnika działania z pokrzywdzeniem wierzycieli w chwili dokonywania czynności z osobą trzecią (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23.02.2022r., sygn. II CSKP 199/22).

Przechodząc z kolei do oceny zachowania dłużniczki [...] w świetle treści przepisu art. 530 k.c., wypada zaznaczyć uregulowanie tam zawarte stanowi potwierdzenie szerokiej ochrony wierzyciela, obejmującej zarówno zobowiązania istniejące w chwili dokonywania czynności rozporządzającej, jak i te, które powstaną w przyszłości. Jednakże ustawodawca wyraźnie rozróżnił świadomość pokrzywdzenia aktualnych wierzycieli (art. 527 k.c.) i zamiar pokrzywdzenia wierzycieli przyszłych (art. 530 k.c.). Jak wskazuje się w doktrynie świadomość pokrzywdzenia to rozeznanie, możliwość zrozumienia, że oznaczone zachowanie własne może spowodować dla ogółu wierzycieli niemożność zaspokojenia się. Termin „zamiar pokrzywdzenia” wykracza bowiem poza samą „świadomość pokrzywdzenia” i zakłada również działanie kierunkowe, którego celem jest doprowadzenie do pokrzywdzenia wierzyciela. Art. 530 k.c. zmienia zatem przesłanki odpowiedzialności dłużnika, w ten sposób, że nie wystarczy sam fakt świadomości, a więc stan wiedzy, ale ustawodawca nakłada obowiązek ustalenia stosunku psychicznego do skutku. Wykładnia tego przepisu prowadzi do wniosku, iż niezbędne jest udowodnienie nie tylko faktu, że zawierając kwestionowaną czynność prawną dłużnik liczył się z tym, że w związku ze swoją działalnością może mieć w przyszłości wierzycieli, ale niezbędne jest udowodnienie, iż przez tę czynność miał zamiar pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli, a więc że celem czynności było spowodowanie niewypłacalności i uniemożliwienie zaspokojenia (por. wyrok SN z [...], II CSK 64/11, LEX nr 1129093).

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że zadłużenie [...] zaczęło powstawać dopiero w drugiej połowie 2019r., a przybrało na sile na przełomie 2019 i 2020r., doprowadzając do złożenia w sierpniu 2020r. wniosku o ogłoszenie upadłości. Nie można zatem uznać by celem, zdziałanej w dniu [...] przez [...], umowy darowizny był zamiar pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli. Przeczy temu zarówno fakt prowadzenia działalności w 2019r., dobra kondycja finansowa spółki [...] II na koniec 2018r. (osiągnięcie zysku w wysokości [...]), a przede wszystkim przedstawiony przez dłużniczkę [...] wraz z wnioskiem o ogłoszenie upadłości spis wierzycieli wskazujący wysokość wierzytelności i terminy ich wymagalności, jak również posiadany ówczesnie przez dłużniczkę majątek. Przyszły wierzyciel może uzyskać ochronę jedynie w razie takiego działania dłużnika, które jest rozmyślnym dążeniem do uwolnienia się od spełnienia zobowiązania, którego powstanie w przyszłości jest realne. W ocenie Sądu odwoławczego o okolicznościach rozpoznawanej sprawy brak jest podstaw do uznania, że [...] w chwili dokonywania darowizny liczyła się z tym, że w związku z prowadzoną działalnością może mieć wierzycieli i że czynność ta może być połączona z ich krzywdą. Co istotne oba przedsiębiorstwa prowadzone przez [...] funkcjonowały prawidłowo w 2018r., czego dodatkowym uzasadnieniem może być uzyskanie kredytu w rachunku bieżącym w październiku 2018r., gdzie z pewnością sytuacja finansowa spółki [...] była analizowana pod kątem wypłacalności.

W tej sytuacji na skutek ponownej oceny całego zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że nie wystąpiły przesłanki z art. 527 k.c. oraz art. 530 k.c., tym samym zbędnym było odnoszenie się do pozostałych zarzutów apelacji, w szczególności zarzucanego naruszenia art. 5 k.c. oraz 134 prawa upadłościowego.

Z tych względów zaskarżony wyrok został zmieniony na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. przez oddalenie powództwa.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za obie instancje znajduje oparcie w art. 98 k.p.c. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika pozwanego za pierwszą instancję wynika z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z [...] w sprawie opłat za czynności adwokackie, a za drugą instancję z § 2 pkt 6 w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z [...] w sprawie opłat za czynności adwokackie.

SSA [...]